

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۲۹	فراز و فرود لایحه مدیریت خدمات کشوری
۲۹	سومین طرح جامع فلزات تصویب شد
۳۰	"صادرات غیرنفتی ۴/۵ میلیارد دلار است، نه ۱۰/۷ میلیارد دلار!"
۳۱	گرفتناری‌های امروز، دغدغه‌های فردا
۳۲	از بانک‌ها چه خبر؟
۳۵	تحولات اقتصادی دی
۳۶	مسئله‌ای به نام کارکنان شرکتی
۳۷	معرفی کتاب
۳۸	گزارش سخنرانی انجمن اقتصاددانان ایران
۳۹	تحولات سیاسی دی
۴۰	مراقب باشید، اغلب غسل‌های تهران فعالند
۴۱	مشارکت چهار بانک دیگر در طرح جایگزینی خودروهای فرسوده
۴۲	در دستور کار

کسری‌های سوزان

بی‌انضباطی‌ها و لذا مشکلات اقتصادی و اجتماعی ایران شامل تورم، مشکلات معیشتی مردم، تضعیف بخش خصوصی و بیکاری است.

تکرار ۸۵

در سال جاری نیز هزینه‌های دولت به طرز نگران‌کننده‌ای افزایش یافته و این موضوع باعث شده تا جیب دولت زودتر از سال‌های قبل خالی شود. آرایه متمم بودجه چهار هزار و ۳۰۰ میلیارد تومانی دولت به مجلس نیز در همین راستا صورت گرفته است. در این میان، علیرغم این که هنگام تصویب بودجه سال ۸۵ رقمی از بودجه در قالب تفاوت لایحه و قانون منوط به عملکرد دولت شد تا چنانچه با صرف مبالغ مربوط به بودجه عمرانی از این محل، دولت با کسری بودجه مواجه شد، مجلس کسری مربوطه را در قالب مذکور پوشش دهد، اما با در نظر گرفتن میزان کسری‌ها در بخش عمرانی و جاری، کل کسری‌های بودجه‌ای دولت به بیش از ۱۲ هزار میلیارد تومان خواهد رسید. این در حالی است که دولت میزان کسری بودجه سال ۸۵ خود را معادل سه هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان پیش‌بینی کرده است. هرچند میزان کسری بودجه دولت در سال گذشته نیز شش هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان برآورد شده است؛ با این تفاوت که تاکنون در سال ۸۵، تحقق منابع بودجه‌ای از جمله منابع

سیاست‌های انبساطی پولی و مالی و افزایش بودجه دولت و حفظ کسری آن، کماکان نگران‌کننده است.

سال جاری متجاوز از ۱۸۰ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است. نسبت واگذاری دارایی‌های مالی به جمع مصارف عمومی دولت ۲۹ نیز درصد است که رقم بسیار گزافی است. واگذاری دارایی‌های مالی عمدتاً شامل استقراض از بانک‌های داخلی و خارجی، برداشت از صندوق ذخیره ارزی و انتشار اوراق مشارکت است که به تحلیل «اقتصاد ایران»، منابع تأمین مالی کسری بودجه باید به حساب بیایند. خوشبختانه در آن طرف بودجه، تملک دارایی‌های مالی عمدتاً بازپرداخت وام‌های سال‌های قبل و اصل اوراق مشارکت منتشر شده در سنوات قبل است. این ردیف چون بازپرداخت است می‌تواند از واگذاری دارایی‌های مالی - به عنوان روش دوم - کسر گردد. تفاضل این دو در بودجه سال ۸۶ به ۱۲۶ هزار میلیارد ریال بالغ می‌شود که در حدود ۲۰/۶ درصد مصارف بودجه عمومی دولت می‌باشد. به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، این رقم را باید کسری بودجه تلقی نمود که منشأ

پس از چند هفته انتظار، رییس جمهور احمدی نژاد بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور را روز یکشنبه اول بهمن به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرد. از استراتژی‌های جدی دولت، جنگ با تورم است. این در حالی است که بودجه‌های سنواتی دولت ریشه اصلی تورم در کشور هستند. به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، مکانیزم اثرگذاری بودجه بر تورم از طریق کسری بودجه و استقراض از بانک‌ها توسط دولت برای تأمین مالی آن است که به رشد بی‌رویه نقدینگی و در نهایت، تورم منجر می‌شود. به موازات، بودجه متورم شرکت‌های دولتی و اتلاف منابع به حادث شدن مسأله می‌افزاید.

در ظاهر، بودجه سال ۸۶ مانند سایر بودجه‌های قبلی کسری ندارد، زیرا منابع مساوی مصارف قرار داده شده‌اند. ولی در واقع، کسری بودجه وجود دارد، هرچند شفاف نیست. قسمت عمده کسری بودجه در ردیف و واژه «واگذاری دارایی‌های مالی» مشاهده می‌شود که در

لایحه بودجه ۱۳۸۶ و رشد آن نسبت به قانون بودجه ۱۳۸۵

درآمدها/ دریافت‌ها	میلیارد ریال	درصد رشد	هزینه‌ها/ پرداخت‌ها	میلیارد ریال	درصد رشد
درآمدها	۲۶۱،۳۱۲	۶/۹	هزینه‌های جاری	۳۸۳،۸۰۷	۱/۶
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۷۱،۲۲۵	۱۰/۶	هزینه‌های عمرانی	۱۷۵،۰۴۴	۱۱/۸
واگذاری دارایی‌های مالی	۱۸۰،۱۰۸	۲۰/۷	تملک دارایی‌های مالی	۵۳،۷۹۴	۲۸۱/۹
منابع عمومی	۶۱۲،۶۴۵	۱۱/۷	مخارج عمومی	۶۱۲،۶۴۵	۱۱/۷
درآمدهای اختصاصی	۵۲،۸۰۲	۳۵/۳	هزینه‌های اختصاصی	۵۲،۸۰۲	۳۵/۳
منابع بودجه عمومی	۶۶۵،۴۴۷	۱۳/۲	مصارف بودجه عمومی	۶۶۵،۴۴۷	۱۳/۲
درآمدهای شرکت‌ها و بانک‌های دولتی	۱،۶۷۷،۱۰۴	۲۲/۲	هزینه‌های شرکت‌ها و بانک‌های دولتی	۱،۶۷۷،۱۰۴	۲۲/۲
منابع بودجه کل کشور	۲،۳۴۲،۵۵۱	۱۹/۵	مصارف بودجه کل کشور	۲،۳۴۲،۵۵۱	۱۹/۵
تصحیحات	۵۲،۰۳۷	۱۴/۸	تصحیحات	۵۲،۰۳۷	۱۴/۸
جمع منابع بودجه کل کشور	۲،۲۹۰،۵۱۵	۱۹/۶	کل مصارف بودجه کل کشور	۲،۲۹۰،۵۱۵	۱۹/۶

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور.

دکتر محمد خوش‌چهره، رئیس فراکسیون اقتصادی اصول‌گرایان مجلس با بیان این که دولت باید برای لایحه بودجه ۸۶، بودجه سایه در نظر بگیرد، خاطر نشان می‌کند: با توجه به احتمال آسیب‌پذیری اقتصادی ایران از تحریم‌ها و به موازات، کاهش شدید قیمت نفت و محدودیت ذخایر ارزی، باید تدوین بودجه برای شرایط اضطراری بازبینی شود. البته احتمال بروز شرایط وخیم اقتصادی تا حدودی ضعیف است، اما داشتن برنامه و روش مقابله می‌تواند کشور را از هر نوع آسیب احتمالی حفظ کند.

عادل آذر، عضو دیگر کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس به خبرنگار ما، می‌گوید: تیم جدید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی از تجربه لازم برای تدوین بودجه برخوردار نیست و همین امر باعث شده تا فرآیند تدوین بودجه در دولت به کندی صورت گیرد. او در خصوص هزینه‌های بیش از حد دولت، می‌گوید: بودجه جاری دولت در سال ۸۵ به علاوه متمم بودجه، به حدود ۲۵ هزار میلیارد تومان بالغ می‌شود، اما با توجه به رشد ۱۰ درصدی تورم می‌توان حجم بودجه جاری دولت را در لایحه جدید حداقل ۴۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی کرد. از سوی دیگر، دولت تعهد کرده سه هزار میلیارد تومان بار مالی لایحه مدیریت خدمات کشوری را در بودجه سال ۸۶ پیش‌بینی کند. بر همین اساس، دولت با حجم عظیمی از هزینه جاری روبه‌رو است که یا خودش ایجاد کرده و یا در سفرهای استانی متعهد شده است.

عادل آذر با بیان این که به دلیل کاهش جدی درآمد نفت، ریسک بین‌المللی اقتصادی و تحریم‌های شورای امنیت با محدودیت‌ها و تنگناهای زیادی روبه‌رو هستیم، می‌افزاید: در حال حاضر دولت انتظارات مردم و قشر کارمند را با وعده‌های سفرهای استانی بالا برده است. این در حالی است که منابع درآمدهای غیرنفتی بسیار محدود بوده و در سال ۸۶ نیز رشد قابل توجهی نخواهد داشت، ضمن این که درآمدهای نفتی نیز با رشد منفی روبه‌رو خواهد شد.

کاهش قیمت نفت

به نظر می‌رسد بی‌توجهی به مسائلی داخلی و بین‌المللی، روند افزایش هزینه‌های دولت کماکان ادامه دارد. این در حالی است که قیمت جهانی نفت با سقوطی شدید طی هفته‌های گذشته، از ۶۳ دلار به ۵۶ دلار رسیده است. حجت‌الله غنیمی‌فرد، معاون امور بین‌الملل شرکت ملی نفت، می‌گوید: قیمت‌های جهانی نفت در ابتدای تابستان ۲۰۰۶ به بالاترین حد خود رسید، به طوری که هر بشکه نفت خام برنت دریای شمال، وست تگزاس اینترمدیت و نفت خام‌های پایه در بازار آسیای طی این دوره زمانی، بیشترین سطح قیمتی خود را پشت سر گذاشتند. اما به نظر می‌رسد قیمت‌ها در آینده با نوساناتی همراه خواهد شد. غنیمی‌فرد می‌افزاید: قیمت نفت خام در بودجه سال آینده نباید تغییر قابل ملاحظه‌ای نسبت به قیمت‌های نفت در بودجه سال ۸۵ داشته باشد. پیش‌بینی خوش‌بینانه قیمت ۵۵ تا ۶۰ دلار برای هر بشکه نفت خام در بودجه سال ۸۶ به همراه خود توقعات هزینه‌ای را افزایش داده و در صورت تحقق نیافتن این قیمت، ممکن است مشکلاتی را به همراه داشته باشد.

از ابتدای انقلاب تاکنون، درآمد حاصل از فروش نفت دولت‌های مختلف معادل ۵۶۰ میلیارد دلار بوده است که با افزودن ۳۰ میلیارد دلار موجودی ذخیره ارزی به جای مانده از رژیم قبلی، در مجموع طی ۲۷ سال گذشته دولت‌های ایران ۵۹۰ میلیارد دلار درآمدهای نفتی کشور را هزینه کرده‌اند. حال آن که درآمدهای سایر بخش‌ها از جمله صادرات غیرنفتی طی این سال‌ها با رشد چشمگیری مواجه نبوده و بودجه کشور همواره با اتکا به درآمدهای نفتی بسته شده است.

نقد مجلس

مرتضی تمدن، عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس، هزینه تمام درآمدهای نفتی تا پایان سال را تأیید کرده و به خبرنگار «اقتصاد ایران» می‌گوید: طبق تبصره دو بودجه سال ۸۵، اجازه برداشت ۱۴ میلیارد و ۴۶۱ میلیون دلار از محل فروش نفت به درآمدهای عمومی کشور داده شد. به دنبال آن، حدود ۱۰ میلیارد دلار دیگر در پی تعهدات در حال پیگیری برداشت می‌شود که به نظر می‌رسد برای کل سال این رقم به ۲۵ میلیارد دلار بالغ شود.

تمدن در خصوص موارد هزینه‌کرد این رقم، تصریح می‌کند: تا کنون حدود ۲۵ میلیارد دلار از حساب ذخیره ارزی برداشت شده که خرید بنزین و توزیع آن حدود یک میلیارد دلار از این رقم را به خود اختصاص داده و بر اساس تقاضای دولت در متمم بودجه نیز حدود ۲/۵ میلیارد دلار دیگر برداشت خواهد شد. این در حالی است که دو طرح یک فوریتی و دو فوریتی دیگر در خصوص برداشت از حساب ذخیره ارزی برای بخش‌های بهداشت و درمان (یک میلیارد دلار) و برق (دو میلیارد دلار) در مجلس در حال پیگیری است. وی می‌افزاید: نمایندگان مجلس با وجود این که دغدغه بسیاری برای برداشت کمتر از حساب ذخیره ارزی دارند، اما متأسفانه عملکرد آنها با این تفکر متناقض است. در واقع، نمایندگان از یک سو از کاهش مداوم موجودی حساب ذخیره ارزی اظهار نگرانی می‌کنند و از سوی دیگر، همزمان برای برداشت از این حساب دو طرح یک فوریتی و دو فوریتی به مجلس ارایه می‌دهند. این در حالی است که مقرر بود اگر هر طرحی بر بنیای برداشت از حساب ذخیره استوار باشد، به هیچ وجه مطرح نشود. اما متأسفانه این قاعده در بین نمایندگان رعایت نمی‌شود.

مهندس محمدرضا باهنر، نایب رئیس مجلس با بیان این که باید سعی کنیم تقابلی و هزینه‌های دولت را کنترل کنیم، می‌گوید: اصولاً تا هنگامی که عرضه را در جامعه افزایش نداده‌ایم، نباید با تزریق بیش از حد پول، تقاضا را افزایش دهیم، زیرا تزریق پول تقاضا را تحریک می‌کند و اگر عرضه متناسب با تقاضا توسعه پیدا نکند، طبیعی است که تورم و گرانی در جامعه گسترش می‌یابد. وی با اشاره به وجود تورم و گرانی در کشور، می‌افزاید: بالا رفتن هزینه دولت که البته بیشتر در جهت فعالیت‌های عمرانی بوده و نیز افزایش نقدینگی به دلیل تبدیل ارز به ریال، می‌تواند ریشه اصلی تورم باشد. به نظر می‌رسد دولت سال آینده شرایط سخت‌تری را در پیش‌رو خواهد داشت و از این حیث، تدوین بودجه برای دولتمردان بسیار حساس خواهد بود.

مالیاتی رضایت بخش بوده است. با وجود این، افزایش هزینه‌های دولت همچنان نگرانی‌ها در خصوص کسری بودجه را در پی داشته است. این در حالی است که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نیز اعلام کرده است افزایش کسری اعتبارات هزینه‌ای دولت (هزینه‌های جاری) بیش از سه هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است، اما آمارها نشان می‌دهد که هزینه‌های جاری دولت با افزایش شش هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان، از حدود ۱۸ هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان به ۲۴ هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان رسیده است. در عین حال، این نگرانی وجود دارد که لایحه متمم بودجه ۸۵ و آثار تزریق بیش از چهار هزار و ۳۰۰ میلیارد تومانی آن، به افزایش تورم و کسری بودجه دولت بیش از پیش بیفزاید.

صندوق خالی

مسئله کسری بودجه و تأثیرات تورمی آن، تنها نگرانی کارشناسان اقتصادی نیست، زیرا بسیاری از آنان معتقدند برخی از حساب و کتاب‌های نادرست نیز وجود دارد که ممکن است تبعات اقتصادی منفی آن در سال آینده، مشکلات متعددی را برای کشور به وجود آورد. این گروه از کارشناسان با ابراز نگرانی از پیش‌بینی‌های مربوط به فروش و درآمد ۵۲ میلیارد دلاری نفت و اخبار مربوط به هزینه‌کرد عین همین رقم، تأثیرات بسیار منفی این رویکرد را خاطر نشان می‌کنند. در واقع، اگرچه موجودی حساب ذخیره ارزی باید هر سال افزایش یابد، اما حسن سبحانی، یکی از چهره‌های اقتصادی مؤثر مجلس هفتم، می‌گوید که موجودی این حساب امسال به همان میزانی خواهد بود که در ابتدای سال داشته‌ایم. لذا امکان واریز رقم ۱۰ میلیارد دلاری به این حساب، وجود نخواهد داشت. این در حالی است که اگر قیمت‌های نفت تا پایان سال جاری در حدود قیمت‌های فعلی باشد، مجموع درآمدهای نفتی کشور به رقم ۵۲ میلیارد دلار خواهد رسید. اما بر اساس قانون بودجه سال جاری، دولت باید تنها حدود ۱۴ میلیارد دلار از درآمدهای نفتی را هزینه می‌کرد. به علاوه، دولت باید میزان وابستگی بودجه به نفت را کاهش می‌داد.

سبحانی روند کنونی را مورد انتقاد قرار داده و می‌گوید: اگر در این دولت و دولت‌های قبلی انضباط مالی مدنظر مسئولان قرار می‌گرفت، موجودی کنونی حساب ذخیره ارزی کشور از رقم ۴۸ میلیارد دلار نیز تجاوز می‌کرد. اما تاکنون بالغ بر ۴۰ میلیارد دلار از این حساب برداشت شده است. در این میان، برخی از کارشناسان اقتصادی معتقدند: هر چند دولت آقای خاتمی هم انضباط مالی مناسبی نداشت و در مواردی از منابع حساب ذخیره ارزی استفاده می‌کرد، اما در استفاده بی‌رویه از این حساب مانند دولت آقای احمدی‌نژاد از خود ولخرجی نشان نمی‌داد و حداقل تلاش می‌کرد هر سال بر موجودی حساب ذخیره ارزی کشور بیفزاید. آمارها نیز نشان می‌دهد مجموع درآمدهای نفتی کشور در دوران هشت ساله دولت خاتمی با حدود ۱۷۳ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار، رقم چشمگیری بوده است، اما در مقایسه با درآمد نفتی حدود ۱۰۰ میلیارد دلاری دو سال ابتدایی ریاست جمهوری دکتر احمدی‌نژاد، رقم قابل توجهی محسوب نمی‌شود. این در حالی است که